

Як приходить розруха в наші голови

Оксана КОЛЕСОВА
(Крим)

Замислюватися про те, яка доля чекає на національну культуру та мову спілкування, мимовільно

починаєш тоді, коли віч-на-віч стикаєшся з характерними ознаками їх повільного невідворотного розкладання – хамством і грубістю, неприйняттям елементарних норм етики. Усе це з'явилося не раптом, а поступово, як результат поетапного запровадження у наш побут і свідомість нових пристроїв, їхніх позначень, понять, зразків стилів життя, напрямів моди, поведінки. Таке безперешкодне входження західної та східної культур, або їхня асиміляція в нашій культурі можуть в результаті просто розчинити останню без сліду. Якщо всю інформацію, що надходить до нас, розділити за принципом «потрібно – не потрібно», то здебільшого вона, як правило, належатиме до категорії непотрібної.

Чи прислухалися ви колись до того, як розмовляють оточуючі – літні люди, середнього віку, молодь? Іншими словами, який рівень інформативності й культури спілкування в нинішньому суспільстві?

Якщо уважно слухали, то, безумовно, звернули увагу на відмінності в мовленні старших і молодших представників суспільства. Мова перших здебільшого містить певну інформацію й відповідає літературним нормам і правилам мовного етикету. Мові других притаманні вкрай низька інформативність і максимальне переважає жаргону та неологізмів, значення яких пояснити молоді люди можуть не завжди. Навіть молоді спеціалісти, бакалаври й магістри, відповідно до своїх дипломів цілком поінформовані й підготовлені до спілкування, на жаль, часто якраз і не вміють спілкуватися грамотно, згідно з нормами літературної, а тим паче професійної мови.

Інформація, яка залишилася в мові більшості молоді, – бліде віддзеркалення того, що було колись в одній із найосвіченіших країн

світу. А мова без інформації – сурогат, словесна жуйка, рясно присмачена словами-паразитами, котрими намагаються замінити колишнє мовне багатство. Хто й навіщо це робить – тема окремої розмови. Сурогати – тимчасові утворення, вони зникають дуже швидко й без сліду. Після їх зникнення не залишається нічого, навіть мови – основи культури. А нації без мови та культури не існує. Немає нації – немає держави.

Чому ж знищується основа будь-якої нації?

Колись давно, ще наприкінці Другої світової війни, один із відомих американських політиків Аллен Уелш Даллес зробив заяву, невдовзі названу «Доктриною Аллена Даллеса». У ній, зокрема, йшлося ось про що (нехай це й стосувалося лише російської культури):

«Ми кинемо все, що маємо, все золото, всю матеріальну могутність і ресурси на ошукування й обдурювання людей... Посіявши в Росії хаос, ми непомітно підмінимо їхні цінності фальшивими та примусимо їх в ці фальшиві цінності повірити... Ми знайдемо своїх однодумців,

своїх помічників і союзників у самій Росії. Епізод за епізодом розігруватиметься грандіозна за своїм масштабом трагедія загибелі найнепокірнішого на землі народу, остаточного незворотного згасання його самосвідомості... Література, театри, кіно, преса – все змальовуватиме та прославлятиме найнищівіші людські почуття, ми всіляко підтримуватимемо й вивищуватимемо так званих художників, котрі почнуть насаджувати й утовкмачувати в людську свідомість культ сексу, насильства, садизму, зради – одне слово, усілякої аморальності.

Ми розхитуватимемо в такий спосіб покоління за поколінням... Ми битимемося за людей з дитячих, юнацьких літ, завжди головну ставку робитимемо на молодь, розкладатимемо, розбещуватимемо, розтліватимемо її».

Отже, справу зроблено. Даллес помер. А його доктрина сьогодні живе й перемагає. І не тільки, так би мовити, на російській ниві. Змальована в заяві Даллеса ситуація розігрується на всьому пострадянському просторі, зокрема й у нас, в Україні.

Цей девайс можна до любого компа присобачити
Інет вирубається напостой

ОМГ!

Ну корочэ сігна це презент

перегляду програм ТБ і сайтів Інтернету.

Мова біднішає в літературному сенсі, вступає у суперечність з усіма правилами граматики й синтаксису. Нині вона скидається на потворну суміш із залишків одвічної мови та нескінченного потоку активних «добавок», запозичених доречно й недоречно з найрізноманітніших мов, – на ту саму, котру російський письменник і драматург О. Грибоєдов іще в ХІХ столітті влучно охрестив «смешением французского с нижегородским». Уже скільки часу минуло відтоді, як «пустое, рабское, слепое подражание» було безжално висміяне в комедії «Горе от ума», а ми все ніяк не позбудемося догідливої звички «присідати» перед іноземними словесами!

Як м о г - ло таке статися в нашому культурному й мовному просторі? Причин можна вказати багато – і політичних, і економічних. Але серед них варто виокремити найголовніші – недостатній навчальний обсяг літературної мови й відсутність фахівців-словесників. Ніде правди діти, сьогодні наші діти не знають до ладу ані української, ані російської. Вони приходять до школи і з перших днів знають, що головна для них мова – англійська, бо більшість батьків мріє після закінчення школи відправити свого нащадка за кордон, мовляв, нічого йому тут робити. Недавнє громадське опитування українців містило запитання: «Якщо вам дадуть мільйон гривень, ви виїдете з країни?». 40 відсотків респондентів відповіли ствердно. Тобто «к добру і злу постыдно равнодушны».

Формування мови спілкування розпочинається з тієї хвилини, коли людина чує перші в своєму житті слова, починає їх повторювати. Тут основним джерелом мовної інформації стають батьки. Зростаючи, дитина розширює коло спілкування і відповідно збільшується потік інформації. У дитячому садку, а потім у школі цей потік не лише збільшується, а й сама інформація стає різнобічнішою. Додаються іноземні мови, термінологія різних дисциплін. Здавалося б, у теорії все відбувається так, як треба. Однак, де ж прогрес на практиці?

Скоріш за все, на певному етапі потоку мовної інформації просто перебивають кисень – розпочинається її брак – у школі, вузі.

Разом із обов'язковим навчанням у школі настає час постійного спілкування з телебаченням і Інтернетом. Знання й мовні навички, здобуті в школі, ніяк не доповнюються та не збагачуються під час

Результатом невміння спілкуватися, небажання розвивати комунікативні навички стала відсутність моральних критеріїв. А зірки їм узятися, якщо про них не мають жодного уявлення нинішні підлітки з «покоління ПЕПСІ»? Нічого не виросте на порожньому місці. Освітня ініціатива сучасних педагогів, як правило, здійснюється згідно з неофіційними тарифами та спрямована аж ніяк не на засвоєння «розумного, доброго, вічного», а на елементарний продаж правильних відповідей на запитання тестів з усіх дисциплін. Це вже нікого не дивує – наявний результат комерціалізації освіти. Хочеш знати відповідь – плати! Хочеш як слід підготуватися до незалежного тестування – плати! Хочеш підготуватися до вступу до вузу – плати дорого! Для педагогів така комерційна «фабрика знань» – вимушений захід, результат принизливого бюджетного фінансування освіти за залишковим принципом. Залишковий – означає, що вже нічого з коштів не залишилося, хоч як шукайте! Це і є одна з причин, через яку перебивається потік мовної інформації. Спеціалісти-словесники хочуть одержувати за свою працю нормальну (згідно з міжнародними стандартами) заробітну плату. А її немає! Виходить, найкращі фахівці отримують оту саму нормальну зарплатню вже давно в іншій країні. Далі, як вже мовилося, немає кому навчати мови (основ культури) – немає нації, а немає нації – немає держави.

Інша причина – сваволя у плануванні шкільних програм з мови й літератури, скорочення кількості навчальних годин. Така, даруйте на слові, організація

навчально-виховного процесу вже дала свої плоди – абітурієнти часто не в змозі грамотно написати диктант рідною мовою, незалежно від того, етнічна це мова чи державна. Які етичні критерії будуть у людей, котрі не володіють рідною мовою, таких собі «іванів, що не пам'ятають споріднення»? Правильно, саме ті критерії, що легко засвоюються, не надто обтяжуючи мозок. Інколи вони вельми сумнівної якості, і це відбувається тому, що нині нікому допомогти молоді розібратися у творах мистецтва та культури – робіть це, хлопці й дівчата, самі, якщо зможете. А як розібратися, коли такі люди часто-густо нічого й читати не хочуть – а навіщо? Зникла настійна потреба в новій інформації, що раніше задовольнялася книгами, – і це в державі, де свого часу читали найбільше в світі.

За словами Сергія Капиці, нині в Росії одна третина населення ВЗАГАЛІ не читає книжок. Не візьму гріха на душу, якщо скажу: на такій само позиції й народ України. Сьогодні книги коштують дорого, а більшу частину часу для читання віддаємо Інтернету. А там... лавина малограмотних статей і відомостей сумнівної змісту, і факти, висмоктані з пальця. По-за сумнівом, у всесвітній мережі є величезна кількість корисної, грамотно викладеної інформації, але її треба вміти знаходити, читати, аналізувати, бо це – система, оволодіти якою за час перебування в сучасній школі практично неможливо через причини, вказані вище. Як бачимо, все залежить від рівня шкільної мовної підготовки – він однозначно занижений! Занижений тому, що необхідна нації, як повітря, праця педагога – праця службовця, державної людини – оплачується, як і всі витрати на державну освіту, за принципом: «Подайте, Бога ради!» А повинна оплачуватися як праця держслужбовця зі всіма належними пільгами та надбавками.

«Питання про культуру – питання майбутнього країни», – казав Олександр Солженіцин. А це майбутнє розпочинається вже сьогодні.